

การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี
THE INHERITANCE OF CULTURE AND TRADITION OF THAI SONG DAM IN
RATCHABURI PROVINCE

ปราณีต ม่วงนวล¹, พระมหาชินภัทร ชินนาลโย²,
พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม³, สุวรรณ ม่วงนวล⁴, วรณรัตน์ คนชื้อ⁵, จริยาภรณ์ เจริญชีพ⁶
Praneet Muangnual¹, Phramaha Chinnapat Chinnalayo²,
Phramaha Phiphatphong Thitadhammo³, Suwan Muangnual⁴,
Waroonrat Konsue⁵, Jariyaporn Charoensheep⁶
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.2564

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์
การวิจัยเพื่อ 1) วิเคราะห์การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี และ
2) เสนอแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ
ผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนไทยทรงดำที่มีอายุ
ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ของ 6 ตำบล ของจังหวัดราชบุรี มีขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ
ยามาเน (Yamane) ได้จำนวน 365 คน และกลุ่มเป้าหมายแต่ละตำบล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 3 คน

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Assoc. Prof. Dr. Faculty of Education BansomdejchaoprayaRajabhat University

² ป.ธ.9 พธ.ม. อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Bali level 9, M.A. Lecturer, Ratchaburi Buddhist CollegeMahachulalongkomrajavidyalaya University.

³ ป.ธ.6 พธ.ม. อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Bali level 6, M.A. Lecturer, Ratchaburi Buddhist CollegeMahachulalongkomrajavidyalaya University.

⁴ ดร. ข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม

Dr. Pensioner, NakhonPathom Technical College.

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Asst. Prof. Faculty of Humanities and Social Sciences BansomdejchaoprayaRajabhat University.

⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Asst. Prof. Dr. Faculty of Humanities and Social Sciences BansomdejchaoprayaRajabhat University.

Corresponding author; Email: earn.jc69@gmail.com

(Received: 30 October 2021 Revised: 15 November Accepted: 17 November 2021)

ปราชญ์ชาวบ้าน 3 คนและผู้นำเยาวชน 3 คน รวมจำนวน 54 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ ทั้ง 3 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านการปฏิบัติตาม ด้านการเผยแพร่ และด้านการดำรงรักษา กิจกรรมที่ใช้ในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ 1. การบวชพระเป็นสิ่งสำคัญของผู้ชายเพื่อเป็นการทดแทนพระคุณของบิดา - มารดา 2. การทำบุญตักบาตรแด่พระสงฆ์ตอนเช้าเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และ 3. มีความภาคภูมิใจทุกครั้งเมื่อแต่งกายด้วยชุดไทยทรงดำ ส่วนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า 1. มีการปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำดั้งเดิม และเข้าร่วมงานเพื่อแสดงความเคารพนับถือผีบรรพบุรุษ (ผีเรือน) ในพิธีเสนเรือน ป่าดง งานศพ งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ การเรียกขวัญ การแต่งกายและใช้ภาษาไทยทรงดำสื่อสารกันในกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณีที่รับจากศาสนาพุทธและพราหมณ์ ได้แก่ งานบวช งานบุญจุลกฐิน การตักบาตร งานวันขึ้นปีใหม่และเทศกาลวันสงกรานต์ 2. มีความเชื่อว่าต้องรักษาวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมไว้เพราะเป็นสิ่งที่ดีงามแสดงถึงความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อผีบรรพบุรุษ และ 3. เผยแพร่ตามบทบาทหน้าที่ โดยปราชญ์ชาวบ้านใช้วิธีการบอกกล่าวสอนวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อเรื่องผีเรือนผู้นำชุมชนสนับสนุนประชาสัมพันธ์และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เยาวชนเผยแพร่ด้วยการใช้อินเทอร์เน็ต เป็นมีดคู่เทศก์นำชมวิถีชีวิตของไทยทรงดำและเผยแพร่ผ่านสังคมออนไลน์

2. กลุ่มตัวอย่างเสนอแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ สรุปได้ 28 ประเด็น โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ 1. ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสนับสนุนการจัดกิจกรรมในวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ 2. ชุมชนควรจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง รวมทั้งผู้สนใจได้ศึกษาเที่ยวชมงานเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและเพิ่มความรู้สู่สังคม และ 3. ต้องการผู้ที่มีความสามารถเป็นหมอเสนเรือน หมอช้อนขวัญแปลงขวัญ แม่มด และเข็ญ (ลูกเขย) ส่วนกลุ่มเป้าหมายเสนอเพิ่มเติม ดังนี้ 1. ภาครัฐควรสนับสนุนครู มาสอนภาษาไทยทรงดำทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน และสอนรำแคนให้แก่เยาวชนและ 2. ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้ลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ

คำสำคัญ: 1. วัฒนธรรม 2. ประเพณี 3. ไทยทรงดำ 4. จังหวัดราชบุรี

ABSTRACT

This research entitled “The Inheritance of Culture and Tradition of Thai Song Dam in Ratchaburi Province”. The objectives of the research were 1. to analyze the inheritance of culture and tradition of Thai Song Dam in Ratchaburi Province; 2. to propose the approaches for inheritance of culture and tradition of Thai Song Dam in Ratchaburi Province. The research methods quantitative and qualitative methods. The samples of the research, Were Thai Song Dam people with 18 years old and above. They domiciled in the area of 6 sub-districts, Ratchaburi Province. The sample size set up by using Yamane's method was 365 people. The target group of each sub-district consisted of 3 community leaders, 3 village philosophers and 3 youth leaders, totaling 54 people. The instruments used in the research included the questionnaire and interview form. The collected data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation. The results of the research were as follows:

1. The samples inherited Thai Song Dam's Culture and Tradition in all 3 aspects and at a moderate level. The averages sorted from highest to lowest were: The cultural practices; a cultural dissemination, cultural conservation and cultural activities were in a high level. The means from greatest to lowest were: 1. Buddhist monk ordination was important for men as a substitute for the merit of their parents; 2. Offering food to the monks in the morning to dedicate merit for the deceased ancestors; and 3. Being proud for dressing in Thai Song Dam's clothes. For the target group, it was found that 1. There were cultural practices:-Traditional Thai Song Dam's traditions, and paying respects to the ancestor spirits (Phi Ruen) in ceremonies of Sen Ruean, Pattong, funerals, weddings, housewarming, summoning and dressing, together with using Thai Song Dam's language to communicate within their families and communities. Besides, there were some cultures and traditions accepted from Buddhism and Brahmins such as, ordination, Chula Kathin, offering food to monks, New Year's Day and Songkran Festival. 2. There was a belief in traditional culture and tradition conservation. They believed that it was a good way to showed the children's gratitude towards their ancestor spirits. 3. There was the dissemination of village

philosophers through telling, informing, teaching about culture and tradition, including the beliefs about Phi Ruen. The community leaders also supported, promoted and participated in various activities, and the youths disseminated by dancing “IngonFon Can”, being as a tour guide to see Thai Song Dam’s way of life and informing through social media.

2. The samples proposed some approaches to achieve the inheritance of Thai Song Dam’s culture and tradition, and the data collection showed 28 aspects. According to the approach of inheritance, it was arranged in order and emphasized on these matters; including 1. The government agencies and the private sectors should support Thai Song Dam for cultural and traditional activities. 2. The community should organize activities for cultural and traditional transmission to the next generation including those interested in learning and visiting the community to generate income and increase knowledge for the community. 3. They needed talented people as being healers including, Sen Ruean, Sork Kwan, Pang Kwan, Mae Mod and Kheuay (son in law). For target population, they also suggested as follows: 1. The government agencies should provide teachers for teaching Thai Song Dam’s language in all four skills, together with training for traditional dance “Ram Kan” on youths. 2. The parents should encourage their children to participate in cultural and traditional activities of Thai Song Dam.

Keyword: 1. Culture, 2. Tradition, 3. Thai Song Dam, 4. Ratchaburi Province

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทย ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม เช่น จีน ลาว มอญ เป็นต้นชนกลุ่มน้อยเหล่านี้เมื่อเข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นเวลานาน จึงเกิดการปรับเปลี่ยน ผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะชาติพันธุ์ “ไทยทรงดำ” ที่ดำรงอัตลักษณ์การดำเนินวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีที่โดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนไว้อย่างเหนียวแน่นทั้งที่ชาวไทยทรงดำ (หรือไทดำ) มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณสิบสองจุไทย การอพยพของชาวไทยทรงดำเข้าสู่สยามตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี จนถึงช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จึงมาตั้งถิ่นฐานบริเวณอำเภอเขาย้อยในปัจจุบัน ก่อนจะมีการโยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานในเขตจังหวัดอื่นภายหลังจากการยกเลิกระบบไพรในสมัยรัชกาลที่ 5 (สุมิตร ปติพัฒน์ และเสมอชัย พูลสุวรรณ, 2542) ด้วยชาวไทย

ทรงดำที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นเวลานานจึงทำให้ความเชื่อดั้งเดิมได้รับการปรับเปลี่ยนลดทอน เพิ่มเติม ผสมผสานตามกระแสความเจริญสมัยใหม่ แต่ยังคงดำรงอยู่ได้ภายใต้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความสามัคคี

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่ง ชาวไทยทรงดำอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมากกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ยังคงรักษาวัฒนธรรมหลายอย่างไว้ได้และวัฒนธรรมเหล่านั้นยังคงมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์(พระปลัดสุเทพ สุเทโว, 2554) โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กันในชุมชนและการรวมกลุ่มชาวไทยทรงดำจากจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ พระสงฆ์ และผู้นำชุมชน ซึ่งพระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในงานพิธีต่าง ๆ ที่เป็นงานบุญ เช่น งานบวช งานศพ (พระครูวิบูลกิจสุนทร, 2564) นอกจากนี้ยังมีผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ประสานความร่วมมือขององค์กรทุกภาคส่วน เป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กร และชุมชน (ภาณุวัช ม่วงนวล, 2563) โดยเฉพาะบทบาทของพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ ในจังหวัดราชบุรีในเรื่องการใช้ภาษา การแต่งกาย การทำบุญ การบวชพระ การแต่งงาน งานศพ และผีเรือน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นปัญหาจากการกลืนทางวัฒนธรรม การเลื่อนไหลทางวัฒนธรรม และการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมในท้องถิ่นต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมไทยทรงดำด้วย จึงทำการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำจังหวัดราชบุรีไว้ให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้แนวทางในการปฏิบัติ และเป็นการเผยแพร่ให้สังคมไทยสังคมโลกได้รู้จักและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี
- 2.2 เพื่อเสนอแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

- 3.1 ได้แนวทางในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี
- 3.2 เป็นแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดอื่น ๆ
- 3.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปบูรณาการในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นได้
- 3.4 สถานศึกษา สามารถไปสร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้

4.วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัย (Research Design) เป็น 2 รูปแบบคือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview)

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชาชนไทยทรงดำที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลดอนคลัง ตำบลบัวงาม อำเภอดำเนินสะดวกตำบลดอนคา อำเภอบางแพ ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ และตำบลจอมบึง ตำบลแก้มอัน อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี มีจำนวน 4,126 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมด้วยวิธีการของยามานะ (Yamane, 1973) ได้จำนวน 365 คน และจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามเกณฑ์การจำแนกตามสัดส่วนของจำนวนประชากรของแต่ละหมู่บ้าน ตำบลของทั้ง 4 อำเภอ ทั้งนี้ยอมให้ความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างได้ร้อยละ 5 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

4.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่านโดยใช้เทคนิค Index of Item Objective Congruence (IOC) มีการรับรองจริยธรรมการวิจัยฯ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วิจัย ว.148/2563 ลว. 19 มกราคม 2564) วิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Conbach, 1970) ในภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.931

4.1.4 วิธีการรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ และเก็บแบบสอบถามกลับมาได้ครบจำนวน 365 ฉบับ

4.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป มีเกณฑ์การแปลผลของระดับการปฏิบัติเพื่อสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี มี 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best and Kahn 1989, pp. 225-230) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	4.50-5.00 หมายถึง	มีการปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	3.50-4.49 หมายถึง	มีการปฏิบัติ ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	2.50-3.49 หมายถึง	มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับน้อยที่สุด

4.1.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นสถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความถี่ (Frequency) ในการวิเคราะห์

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

4.2.1 กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interview) สัมภาษณ์ทีละคนโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นประชาชนไทยทรงดำ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่ตำบลดอนคลัง ตำบลบัวงาม อำเภอคำเนินสะดวกตำบลดอนคา อำเภอบางแพ ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ และตำบลจอมบึง ตำบลแก้มอัน อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 3 คน ประชาญ์ชาวบ้าน 3 คน และผู้นำเยาวชน 3 คน รวมตำบลละ 9 คน ใน 6 ตำบล รวมจำนวน 54 คน

4.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

4.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยคณะผู้วิจัยนำหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ถึงผู้นำชุมชนเพื่อขอความอนุเคราะห์ขอเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

4.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหาสรุปทีละประเด็นเป็นแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อของไทยทรงดำ

4.2.5 การตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าหรือไตรมิติ (Triangulation) เพื่อให้เกิดความแน่ใจในความแม่นยำ ความถูกต้องสมบูรณ์ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล ขจัดความลำเอียงของผู้วิจัย (Denzin, 1970)

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี”มีผลการวิจัย ดังนี้

5.1 วิเคราะห์การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี

5.1.1 ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า 1. เพศ เป็นเพศชาย จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 2. อายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 46-60 ปีขึ้นไป จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3

3. ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2
 4. อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 และ 5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,001-10,000 บาท จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7

2. การใช้เกณฑ์ของกิจกรรมการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ใน 7 กิจกรรม มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ เพื่อสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมของกิจกรรม

ที่	การสืบสานประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1	กิจกรรมการใช้ภาษา	2.77	1.20	ปานกลาง
2	กิจกรรมการแต่งกาย	3.48	1.03	ปานกลาง
3	กิจกรรมการทำบุญ	3.83	.98	มาก
4	กิจกรรมการบวชพระ	3.84	.98	มาก
5	กิจกรรมการแต่งงาน	2.93	1.19	ปานกลาง
6	กิจกรรมงานศพ	3.58	1.11	มาก
7	กิจกรรมผีเสื้อ	3.42	1.09	ปานกลาง
รวม		3.41	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีการปฏิบัติในระดับมากคือ การบวชพระ ($\bar{X} = 3.84$) รองลงมาคือการทำบุญ ($\bar{X} = 3.83$) สำหรับกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีการปฏิบัติในระดับปานกลางคือการใช้ภาษา ($\bar{X} = 2.77$)

3. การใช้เกณฑ์ของลักษณะการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ซึ่งมี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการปฏิบัติตาม 2. ด้านการดำรงรักษา และ 3. ด้านการเผยแพร่ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ที่	การสืบสานประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1	ด้านการปฏิบัติตาม	3.48	0.96	ปานกลาง
2	ด้านการดำรงรักษา	3.33	0.90	ปานกลาง
3	ด้านการเผยแพร่	3.47	0.89	ปานกลาง
รวม		3.41	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.41$) มีการปฏิบัติในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการปฏิบัติตาม ($\bar{X}=3.48$) ด้านการเผยแพร่ ($\bar{X}=3.47$) และด้านการดำรงรักษา ($\bar{X}=3.33$)

สำหรับการพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 ลำดับแรก มีการปฏิบัติในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1. การบวชพระเป็นสิ่งสำคัญเป็นของผู้ชาย เพื่อเป็นการทดแทนพระคุณของบิดา-มารดา ($\bar{X}=4.08$) 2. ท่านทำบุญตักบาตรแต่พระสงฆ์ตอนเช้า เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ($\bar{X}=4.01$) 3. ท่านมีความภาคภูมิใจทุกครั้งเมื่อแต่งกายด้วยชุดไทยทรงดำ ($\bar{X}=3.96$) 4. ท่านไปร่วมงานศพของชาวไทยทรงดำ ($\bar{X}=3.94$) และ 5. ท่านไปวัดทำบุญตามประเพณีวันขึ้นปีใหม่ทุกปี ($\bar{X}=3.89$)

5.1.2 ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมายมีแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ของไทยทรงดำ แยกเป็นรายกลุ่ม ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์พบว่า 1. เพศเป็นเพศชาย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 50 2. อายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04 3. ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.44 4. อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 และ 5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 38.98

ผู้นำชุมชนให้ข้อมูลว่ามีการสืบสานวัฒนธรรมเลี้ยงผี สอนให้ลูกหลานและเด็กรุ่นใหม่ทำสืบทอดสืบต่อกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และต่อไปถึงรุ่นลูก รุ่นหลาน การจัดงาน และจัดพิธีกรรมต่าง ๆ ก็จะมีการเชิญชวนให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ อีกทั้งเข้า

ประชุมอบรมที่ จัดขึ้นในส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ และยังเข้าร่วมงาน ภาษาด การแสดงของจังหวัดและอำเภอ โดยนำนักเรียนและเยาวชนไปแสดงการรำอันก่อนพ่อน แคน การละเล่นต่าง ๆ การแสดงอาหารและวิถีชีวิตของไทยทรงดำสำหรับการพูดใช้ภาษาไทยทรงดำ ในงานไทยทรงดำเพื่อไม่ให้สูญหาย แต่งกายด้วยชุดไทยทรงดำซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทยทรงดำเข้าร่วมงานสำคัญ ๆ ของชาวไทยทรงดำและงานอื่น ๆ รวมถึงให้การสนับสนุนโครงการ/กิจกรรม เช่น การแสดงของนักเรียน จากโรงเรียนในชุมชน และต่อยอดจากโรงเรียนไปยังความร่วมมือกับ มหาวิทยาลัย

ปราชญ์ชาวบ้านให้ข้อมูลว่าวัฒนธรรมของไทยทรงดำได้ปฏิบัติมาโดยตลอดและต่อเนื่อง ต้องทำจะทิ้งไม่ได้ ชวนลูกหลานมาทำตามวัฒนธรรม ประเพณี เวลาว่างมารวมกันทำเลี้ยงแขกและ สมาชิกชุมชน แขกแต่งตัวเหมือนกัน ปราชญ์ชาวบ้านสามารถพูด อ่าน เขียนได้ แต่หาผู้ที่สืบทอด การอ่านการเขียนไม่มี ใช้ภาษาไทยทรงดำพูดกันในครอบครัวและในชุมชนคนลาวโซ่งด้วยกัน ผูกให้ เด็กมาพ่อนแคน โดยผู้ใหญ่เป่าแคนให้ มีการไปร่วมงานบุญจุลกฐิน งานบวช งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ ของไทยทรงดำ บ้านใครหรือชุมชนมีงานก็จะชักชวนกันไปช่วยงาน เพื่อรู้วัฒนธรรมให้เยาวชนได้ เรียนรู้เรื่องราวของชาติพันธุ์จากอดีตถึงปัจจุบัน รวมถึงศิลปะการรำอันก่อนพ่อนแคนการขับร้องการ ร้องเพลงกล่อมลูก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยทรงดำและนำไปสืบสานต่อไป

ผู้นำเยาวชนให้ข้อมูลว่าการสืบสานวัฒนธรรมนั้น ควรส่งเสริมเยาวชนให้เข้าร่วมกิจกรรม ในการสืบสานวัฒนธรรมวัฒนธรรมของไทยทรงดำอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการฝึกสอนให้เยาวชนได้ใช้ การพูดภาษาไทยทรงดำสื่อสารในชีวิตประจำวันโดยการพูดคุยในครอบครัว ศึกษาจากพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ในการบอกเล่าความเป็นมาของไทยทรงดำ และเผยแพร่ให้คนอื่นได้รับรู้ อนุรักษ์ตัวอักษรไทย ทรงดำให้คงอยู่ในชุมชน เยาวชนได้แต่งกายชุดไทยทรงดำเข้าร่วมพิธีร่วมกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณี ของไทยทรงดำ เช่น งานศพ เสนเรื่อน ป่าดตง ในงานรำแคน เป็นต้น มีความภาคภูมิใจที่ใส่ชุดไทย ทรงดำ และได้อธิบายถึงที่มาของชุดให้สังคมได้รู้จัก สอนรำให้รุ่นน้องได้รำในประเพณีต่าง ๆ และ มีความตั้งใจที่จะฟื้นฟูการทอผ้า การรำโชน และภาษาเขียน เพราะเป็นสิ่งที่เริ่มจะขาดหายไป

5.2 เสนอแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีของไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างมีข้อมูลการข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรง ดำจำนวน 177 รายการ เมื่อรวบรวมเป็นกลุ่มรายการที่เสนอแนะได้ 28 ประเด็น ประเด็นที่มีจำนวน ความถี่มากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1. ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการประกอบพิธีกรรมวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จำนวน 24 ความถี่ คิดเป็นร้อยละ 13.57 2. ต้องการให้ชุมชนจัดกิจกรรมไทยทรงดำ เพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง

ได้เห็น และผู้สนใจได้ศึกษาเที่ยวเข้าชมงานเป็นสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และเพิ่มความรู้สู่สังคมจำนวน 20 ความถี่ คิดเป็นร้อยละ 11.31 และ 3. ต้องการผู้ที่มีความสามารถเป็นหมอเสนอเรียน หมอซ้อนขวัญ แม่ด เชื้อย แปลงขวัญจำนวน 15 ความถี่ คิดเป็นร้อยละ 8.49

5.2.2 ข้อเสนอแนะจากกลุ่มเป้าหมาย

ผู้นำชุมชน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ขอให้ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมงานประจำปีของตำบลให้ดียิ่งขึ้นให้การสนับสนุน หมอที่ทำพิธีกรรม เนื่องจากไม่มีรายได้ ส่งผู้รู้มาสอนเกี่ยวกับพิธีกรรมเฮ็ดแฮวสนับสนุนการเลี้ยงหมอนใช้ ในการทอผ้า สนับสนุนวิทยากรสอนการตัดเย็บเสื้อผ้าไทยทรงดำ

2. ขอให้โรงเรียนบรรจุภาษาไทยทรงดำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น รัฐช่วยส่งเสริมให้มีครูมาช่วยสอนการใช้ภาษาไทยทรงดำ

3. ขอให้มีงานวิจัยมากระตุ้นให้ไทยทรงดำคงอยู่เป็นเอกลักษณ์สืบต่อไป และควรส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนมีรายได้

ปราชญ์ชาวบ้านมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ต้องการให้ภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนให้การสนับสนุนวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ของไทยทรงดำให้ยังคงอยู่ตลอดไป โดยช่วยสนับสนุนงบประมาณประจำปี อุปกรณ์ในโครงการ/กิจกรรมสนับสนุนการทอผ้าขึ้นไทยทรงดำ ทำเสื้อชุดไทยทรงดำโดยให้ครู วิทยากร หรือ ผู้รู้ในหมู่บ้านสอนการใช้ภาษาสื่อสารไทยทรงดำหลักสูตรอบรม เช่น เชื้อย (ประกอบ พิธีงานศพ เฮ็ดแฮว)

2. ขอให้หลักสูตรภาษาไทยทรงดำ (การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน) เป็น หลักสูตรท้องถิ่น เพราะเด็กรุ่นใหม่พูดภาษาไทยทรงดำกันไม่ค่อยได้

3. ขอให้เรียก “ไทยทรงดำ” ว่า “ไทยดำ” เพราะตั้งแต่บรรพบุรุษเรียกขานกันมา (เนื่องมาจากสวมใส่เสื้อผ้า-กางเกงสีดำ) และให้ลูกหลานสำนึกถึงความเป็นเชื้อสาย อนุรักษ์และ สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำตลอดไป สืบสานไว้ไม่ให้เสื่อมเสีย เพราะเป็นสิ่งที่ดีงาม

ผู้นำเยาวชนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสนับสนุนงบประมาณให้กับ อบต./ชุมชน เพื่อนำมา จัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การผลิตชุดไทยทรงดำให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก ทั้งในประเทศและต่างประเทศและช่วยสนับสนุนครู หรือวิทยากรมาสอน ฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาไทย ทรงดำ รำ การเกล้าผม และการทอผ้า เพื่อที่จะนำมาถ่ายทอดให้กับผู้ที่มาศึกษาวัฒนธรรมของชาว ไทยทรงดำได้และสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

2. ควรมีการจัดการเรียนการสอนชาติพันธุ์ไทยทรงดำเป็นวิชาเลือกเรียนก็ได้

3. ขอเชิญชวนผู้สนใจมาดูมาเที่ยวชมศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ มาฝึกพูดภาษาไทยทรงดำ แต่งกายชุดไทยทรงดำ ทำปลอกหมอน ฝึกทอผ้า ฝึกทำอาหารจะทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น

6. สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. บทบาทของผู้นำในชุมชนท้องถิ่น

1.1 บทบาทของผู้นำพระสงฆ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาท ที่มีต่อการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.2 ข้อมูลบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับ บทบาทที่มีต่อการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก

2. การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำกลุ่มตัวอย่างมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2.1 การใช้กิจกรรมการสืบสานเป็นเกณฑ์

การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี มี 7 กิจกรรม ประกอบด้วย

1. การใช้ภาษา 2. การแต่งกาย 3. การทำบุญ 4. การบวชพระ 5. การแต่งงาน 6. งานศพ และ 7. ฝึเรื้อน กลุ่มตัวอย่างมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีการปฏิบัติในระดับมากคือ การบวชพระ

2.2 การใช้ลักษณะการสืบสานเป็นเกณฑ์

การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี มี 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการปฏิบัติตาม 2. ด้านการดำรงรักษา และ 3. ด้านการเผยแพร่ กลุ่มตัวอย่างมีการสืบสาน วัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ด้านการปฏิบัติตาม ด้านการเผยแพร่ และด้านการดำรงรักษา

3. ข้อเสนอแนะข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนของ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำจังหวัดราชบุรีจาก ข้อเสนอแนะ 28 ประเด็น เรียงค่าความถี่จากมากไปน้อย 5 ลำดับดังนี้ 1. ต้องการให้หน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการประกอบพิธีกรรมวัฒนธรรม

ประเพณีไทยทรงดำ 2. ต้องการให้ชุมชนจัดกิจกรรมไทยทรงดำ เพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เห็น และผู้สนใจได้ศึกษาเที่ยวเข้าชมงานเป็นสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และเพิ่มความรู้สู่สังคม 3. ต้องการผู้ที่มีความสามารถเป็นหมอเสนาเรื่อน หมอช้อนขวัญ แม่มด เชื้อยแปลงขวัญ

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

จากกลุ่มเป้าหมายใน 6 ตำบลของจังหวัดราชบุรีที่มีประชาชนไทยทรงดำ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คนและผู้นำเยาวชน จำนวน 3 คน รวมตำบลละ 9 คน รวมกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 54 คน มีผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำพบว่ากลุ่มเป้าหมายมีการปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำดั้งเดิม และเข้าร่วมงานเพื่อเป็นการแสดงความเคารพนับถือต่อผีบรรพบุรุษ (ผีเรื่อน) ในพิธีเสนเรื่อน ป่าดตง งานศพ งานแต่งงานขึ้นบ้านใหม่ การเรียกขวัญ รับขวัญ ลูกหลาน โดยปราชญ์ชาวบ้านทำหน้าที่ผู้นำประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ผู้นำชุมชนจะเข้าร่วมช่วยสนับสนุนกิจกรรม เยาวชนจะเข้าร่วมแสดงฟ้อนรำอันคอนฟ้อนแคน ในงานวัฒนธรรม ประเพณี โดยแต่งกายด้วยชุดไทยทรงดำ และใช้ภาษาไทยทรงดำสื่อสารกันในครอบครัวและชุมชน

2. การดำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำพบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความเชื่อว่าต้องรักษาวัฒนธรรม ประเพณีไว้ เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดดึงดูดถึงความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อผีบรรพบุรุษ ถ้าไม่ทำตามจะทำให้เจ็บป่วย จะทำการสิ่งใดก็จะไม่ราบรื่น จึงยังคงดำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำดั้งเดิมไว้ ทั้งการเสนเรื่อน ป่าดตง งานศพงานแต่งงานขึ้นบ้านใหม่ การใช้ภาษาไทยทรงดำสื่อสารกันในครอบครัวและชุมชนการฟ้อนรำอันคอนฟ้อนแคน การแต่งกายด้วยชุดไทยทรงดำ และดำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีที่รับมาจากศาสนาพุทธและพราหมณ์ ได้แก่ งานบวช งานบุญจุลจกฐิน การตักบาตร งานวันขึ้นปีใหม่และเทศกาลวันสงกรานต์

3. การเผยแพร่วัฒนธรรมวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำพบว่า กลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มมีการเผยแพร่ตามบทบาทหน้าที่ โดยปราชญ์ชาวบ้านรับหน้าที่เป็นหมอเสนา เผยแพร่ด้วยการบอกกล่าวสอนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อเรื่องผีเรื่อนทั้งเสนเรื่อน ป่าดตงและพิธีกรรมในงานศพ การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ การบวชพระ การทำบุญ ผู้นำชุมชนสนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำพร้อมทั้งส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในตำบล อำเภอและจังหวัด ส่วนเยาวชนเผยแพร่ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงรำอันคอนฟ้อนแคน เป็นมรดกเทศก์นำชมวิถีชีวิตของไทยทรงดำและเผยแพร่ผ่านสังคมออนไลน์ ทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำเยาวชน มีความภาคภูมิใจในการแต่งกายด้วยชุดไทยทรงดำเข้าร่วมงาน รวมถึงการใช้ภาษาไทย-ทรงดำในครอบครัวและชุมชน

4.แนวทางในการการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำพบว่า

4.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ

4.2 ภาครัฐควรสนับสนุนครู มาสอนภาษาไทยทรงดำทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน สอน รำแคนให้แก่เยาวชนและสนับสนุนวิทยากรมาอบรมหลักสูตร หมอเสน แม่เมด และเขือย (คนประกอบ พิธีงานศพ เฮ็ดแฮว)

4.3 ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้ลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 บทบาทของผู้นำในชุมชนท้องถิ่น

บทบาทของผู้นำในชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) บทบาทของพระสงฆ์ และ 2) บทบาทของผู้นำชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำในชุมชนท้องถิ่น ที่มีผลต่อการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามที่ (Greenberg และ Baron, 1997) อธิบายว่า บทบาทแต่ละบทบาทเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะบุคคลในบริบทของสังคมการมอบหมายบทบาทให้กับบุคคลจะยึดความสามารถของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ (Role Incumbent) และบทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) สอดคล้องกับ (พระครูวิบูลกิจสุนทร, 2564) กล่าวว่า ในชุมชนของชาวไทยทรงดำมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กันในชุมชนและการรวมกลุ่มชาวไทยทรงดำจากจังหวัดต่าง ๆ และมีกิจกรรมงานบุญเช่นเดียวกับพุทธศาสนิกชนโดยให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ ทั้งนี้พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในงานพิธีต่าง ๆ ที่เป็นงานบุญ เช่น ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า งานบวช งานศพ เป็นต้น อีกทั้งพระสงฆ์ยังเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิต และให้การสนับสนุนโครงการ/กิจกรรมของทุกชาติพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้นำชุมชนจะเข้าร่วมงานในนามของตำบลทุกปี ทุกกิจกรรมที่ตำบล อำเภอ จังหวัดจัดขึ้นและช่วยสนับสนุนส่งเสริมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของไทยทรงดำ

7.2 วิเคราะห์การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ

การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี มี 7 กิจกรรม ได้แก่ การใช้ ภาษา การแต่งกายการทำบุญ การบวชพระ การแต่งงาน งานศพ และผีเรือน หรือสรุปเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตาม ด้านการดำรงรักษา และด้านการเผยแพร่ วิเคราะห์การอภิปรายผล มีดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติตามการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ ด้านการปฏิบัติตาม ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันโลกเราเปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก โดยเฉพาะกับคนวัยกลางคนลงมาถึงเยาวชนคนรุ่นใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ(กานต์ทิศา สีหมากสูง, 2558) วิเคราะห์ปัจจัยการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมของไทยทรงดำ : กรณีศึกษาเขตตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่าไทยทรงดำตำบลหนองปรังเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับเรื่องผีขวัญ ข้อปฏิบัติ ฝักรพบุรุษการประกอบพิธีกรรม แต่ปัจจุบันเมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยทั้งการศึกษา เทคโนโลยีการสื่อสาร การโทรคมนาคม การสาธารณสุข การแพทย์เศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อดั้งเดิมจึงได้เปลี่ยนแปลงลดน้อยลง และสอดคล้องกับ(ชุ่ม คุ่มสวัสดิ์ ไพรัตน์ บัวบังใบ และอุไร แห่งหน, 2564) ให้ทัศนะ ว่า ชาวไทยทรงดำในปัจจุบัน ยังคงใช้ภาษาลาว (ไทยทรงดำ) พูดคุยกับคนในครอบครัวและในชุมชนเป็นส่วนมาก รวมถึงโอกาสที่ได้พบปะชาวไทยทรงดำที่มาจากสถานที่อื่น ซึ่งมีบางครอบครัวที่รุ่นลูกหลานจะพูดคุยกันด้วยภาษากลาง (ภาษาไทย)

2. ด้านการดำรงรักษาการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ ด้านการดำรงรักษาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ดังที่ (เรณู เหมือนจันทร์เชย, 2561) ได้ศึกษาจัดการความรู้ในพิธีเสนเรือนของไทยทรงดำ พบว่า ไทยทรงดำ มีพิธีเช่นให้ฝักรพบุรุษ เรียกว่า เสนเรือน เป็นพิธีจัดการความรู้ที่สื่อสารให้ผู้ร่วมพิธีกรรมได้เรียนรู้เข้าใจโครงสร้าง และกลไกของชีวิตที่มีผีเรือนเป็นศูนย์กลางเสริมพลังคุณค่า ความสำคัญอัตลักษณ์ของ ชาติพันธุ์ สืบสานสืบทอดอย่างเข้มแข็ง กระตุ้นคนปัจจุบันสำนึกรักและภูมิใจในวัฒนธรรมขณะที่ (เอี่ยมพร โตภาณุรักษ์กุล, 2559) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ ชุมชนไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ชุมชนไทยทรงดำเกิดความตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ สร้างองค์ความรู้ตั้งพิพิธภัณฑสถาน และศูนย์เรียนรู้ตั้งกลุ่มทอผ้าสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมทอผ้าไทย ทรงดำต่อ ๆ กันมา

3. ด้านการเผยแพร่การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ ด้านการเผยแพร่ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชาวไทยทรงดำยังนำความเชื่อตามหลักศาสนาพุทธมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำบุญตักบาตร เนื่องจากในอดีตไทยทรงดำจะนับถือผีเพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนโดยทำพิธีทางศาสนาพุทธด้วย เช่น การนิมนต์พระมาสวดเพื่อความเป็นสิริมงคลในพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีแต่งงานที่มีการผสมผสานวัฒนธรรม การบวชพระในกลุ่มชาวไทยทรงดำ ซึ่งแต่ก่อนไม่มี สำหรับการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ด้านการเผยแพร่ข้อที่มีการปฏิบัติตามสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก คือ การบวชพระเป็นสิ่งสำคัญของของผู้ชาย เพื่อ

เป็นการทดแทนพระคุณของบิดา-มารดา ดังที่ (น้ำทิพย์ ภูธนชัย, 2550) อธิบายไว้ว่า ชาวไทยทรงดำ นิยมให้ลูกชายบวชแก้บนหรือบวชหน้าไฟ ส่วนมากบวชประมาณ 3 วัน 7 วัน 15 วัน การอุปสมบทผู้ชายที่อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์นิยมบวชให้พ่อแม่เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณแสดงความกตัญญูต่อบุพการี

7.3 วิเคราะห์แนวทางในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ

การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี มี 7 กิจกรรม ได้แก่ การใช้ภาษา การแต่งกายการทำบุญ การบวชพระ การแต่งงาน งานศพ และผีเรือน หรือสรุปเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตาม ด้านการดำรงรักษา และด้านการเผยแพร่ เมื่อจัดรวมเป็นกลุ่มรายการที่เสนอแนะได้ 28 ประเด็น ประเด็นที่มีจำนวนความถี่สูงสุด 9 ประเด็น จากมากไปหาน้อย และจากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายสรุปแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำมีดังนี้

1. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมหรือการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ
2. ภาครัฐควรสนับสนุนครู มาสอนภาษาไทยทรงดำทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน สอนรำแคนให้แก่เยาวชน และสนับสนุนวิทยากรมาอบรมหลักสูตร หมอเสนา หมอช้อนขวัญ แม่มด และเชื่อย (คนประกอบพิธีงานศพ เฮ็ดเฮว) เป็นการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ
3. ชุมชนควรจัดกิจกรรมไทยทรงดำ เพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เห็น และผู้สนใจได้ศึกษาเที่ยวชมงานเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและเพิ่มความรู้สู่สังคม
4. ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้ลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรม เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ
5. ควรมีศูนย์วัฒนธรรม ประเพณีประจำชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ข้อมูลความเป็นมาของไทยทรงดำ

จากผลการวิเคราะห์แนวทางในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี เป็นความต้องการของชุมชนที่ขอให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรด้านครู วิทยากร และต้องการความร่วมมือจากสมาชิกของชุมชนเอง จะเห็นได้ว่าแนวทางในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ดังที่ (วิทยา วิสูตรเรืองเดช, 2561) อธิบายถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ 3 ประการ คือ 1. เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต 2. ทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพให้กับสมาชิกในสังคม และ 3. ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (ฤกษ์ทอง แก้ว, 2561) ศึกษาเรื่องชุมชนดอนมะลิ : ศูนย์กลางวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำสุราษฎร์ธานี พบว่า พระสงฆ์ชาวไทยทรงดำได้สร้างวัด มีโรงเรียน ศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมไทยทรงดำ มีหมอเสนาทำหน้าที่พิธีกรรมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กลุ่ม

เยาวชนจะสืบสานวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมไทยทรงดำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสอดคล้องกับผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำเยาวชนไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ที่เสนอแนวทางการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำควรเป็นความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และสมาชิกชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง และสนับสนุนให้ลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ขอให้ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีกำหนดนโยบายให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมงานประจำปีของตำบลให้ดียิ่งขึ้น โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

8.1.2 รัฐควรกำหนดนโยบายในการสนับสนุนการเลี้ยงหม่อนใช้ในการทอผ้า และส่งวิทยากรมาสอนการเกล้าผม การตัดเย็บเสื้อผ้าไทยทรงดำ (เพราะชุดไทยทรงดำ มีราคาแพง) สอนการจักสาน และส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพแก่สมาชิกชุมชนให้เลี้ยงตัวเองได้

8.1.3 ขอให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีแผนการดำเนินงานในการสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ไทยทรงดำ จำลองบ้านไทยทรงดำเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของไทยทรงดำ และมีศูนย์การเรียนรู้ของชาวไทยทรงดำ เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้เรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.1.1 ภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนในดำเนินการจัดกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ

8.1.2 ภาครัฐให้การสนับสนุนวิทยากรมาอบรมในหลักสูตร เช่น หมอเสน เข้อย (ประกอบพิธีงานศพ เอ็ดเฮว) แม่มด เพราะปัจจุบันนี้มีอยู่เพียง 3-4 คน ที่สามารถเอ็ดเฮวให้คนตายไปพบบรรพบุรุษในหอแก้วได้

8.1.3 ผู้ปกครองควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัฒนธรรมประเพณีให้มาก เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงความเป็นไทยทรงดำ และสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ของไทยทรงดำไปเผยแพร่ได้อย่างภาคภูมิใจ

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยทรงดำ และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดหรือภูมิภาคอื่น ๆ

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการถักทอลวดลายผ้าในอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ และการประยุกต์เข้าสู่การตลาดสากล

8.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมวิธีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและอาหารปลอดภัย สารเคมีไทยทรงดำ

9. บรรณานุกรม

- กฤษณะ ทองแก้ว. (2561). ชุมชนดอนมะลิ: ศูนย์กลางวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี* 5(1), 175 – 192.
- กานต์ทิศา สีหมากสุก. (2558). *วิเคราะห์ปัจจัยการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมของไทยทรงดำ : กรณีศึกษาเขตตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- ซุ้ม คุ่มสวัสดิ์ ไพรัตน์ บัวบังใบ และ อุไร แห่งหน. ปราชญ์ชาวบ้านบ้านหัวเขาจีน ณ ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทรงดำ ต. ห้วยยางโตน อ. ปากท่อ จ. ราชบุรี. (6 กุมภาพันธ์ 2564). สัมภาษณ์.
- น้ำทิพย์ ภูธนชัย. (2550). *การปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึงจังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- พระครูวิบูลกิจสุนทร. (พระสงฆ์กับวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำเจ้าอาวาสวัดวาปีสุทธาวาส ต. จอมบึง อ. จอมบึง จ.ราชบุรี). (30 มกราคม 2564). สัมภาษณ์.
- พระปลัดสุเทพ สุขโเว (ทองแคล้ว). (2554). *บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ในตำบลดอนคา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
- ภาณุวิช ม่วงนวล. (2563). *ความร่วมมือในการจัดการปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลน้ำพาง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน* (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เรณู เหมือนจันทร์เชย. (2561). จัดการความรู้ในพิธีเสนเรือนของไทยทรงดำ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 38(1), 7-9.
- วิทยา วิสูตรเรืองเดช. (2561). *การศึกษาวรรณกรรมไทยทรงดำ : อัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

- สุมิตร ปิติพัฒน์ และเสมอชัย พูลสุวรรณ. (2542). *ชุมชนและการสืบทอดวัฒนธรรมของไทยใหญ่ในประเทศไทยสภาพพม่า* (รายงานวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- เอี่ยมพร โตภาณุรักษ์กุล. (2559). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(2), 98-99.
- Baron, R. A., & Greenberg, J. (1997). *Behavior in organizations: Understanding and managing the human side of work: Color transparencies*. Prentice Hall.
- Cronbach, L. J., & Furby, L. (1970). How we should measure "change": Or should we?. *Psychological bulletin*, 74(1), 68 – 80.
- Denzin, N. K. (2017). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. Transaction publishers.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (No. HA29 Y2 1967).

10. คำขอบคุณ

วิจัยและบทความนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่านคณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาท่านที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ และ ผอ.สถาบันวิจัยญาณสังวรขอขอบคุณผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำเยาวชนและชาวไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี และขอขอบคุณบริษัทชั้นชั้นซอฟต์แวร์ จำกัด ที่ได้มอบทุนการวิจัยในครั้งนี้